

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Мисько Валентини Ігорівни на тему «Дитиноцентризм у педагогічній спадщині Януша Корчака»», поданого на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук зі спеціальності

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Розвиток Української держави на сучасному етапі визначається у загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні загальнолюдські цінності духовного й культурного розвитку суспільства.

Несприятливі тенденції в соціалізації дитини, відсутність цілісної соціальної політики дитинства, правової і нормативної бази захисту дітей, розшарування суспільства, зміни його структури, переоцінка вчорашніх пріоритетів і цінностей, комерціалізація усіх важливих сфер впливу на дитину – це далеко не повний перелік причин, за яких дитина надана сама собі. За таких умов актуальним є питання врахування та збереження специфіки дитинства, задоволення освітньо-культурних і соціальних потреб дитини, створення нових соціально-економічних, правових, медичних, педагогічних умов розвитку дитинства в Україні.

Водночас сучасна парадигма освіти і виховання потребує критичного осмислення минулого, яке б допомогло поліпшити умови життєдіяльності дитини. Звернення дослідників до історії педагогіки, переоцінка ними деяких фактів життя і діяльності окремих особистостей допомагають по-новому оцінити здобутки вітчизняної педагогіки в контексті історичних подій та скористатися ними для формування й удосконалення нових освітніх технологій в умовах соціальних перетворень в Україні.

У розвитку теорії та практики сучасного національного шкільництва особливого значення набуло вивчення історії зарубіжної освіти й педагогічної думки. Тому аналіз праць і життєвого шляху педагогів, учених,

які зробили вагомий внесок у розвиток педагогічної науки залишається актуальним.

Педагогічна персоналія сьогодні – це один із найпоширеніших напрямів історико-педагогічних досліджень. Вивчення визначних постатей, їх теоретичного і практичного доробку в галузі педагогіки сьогодні повертається до нас через ідеї, цікаві міркування, дотичні до побудови соціально-педагогічної роботи, вимог до професійної підготовки вчителів, особливостей організації сімейного виховання, забезпечення правових гарантій суверенітету родини, балансу сімейних і суспільних інтересів тощо, які актуальні й для сучасної української школи.

З огляду на це проблема дитиноцентризму в системі сучасного наукового знання стала домінантною. У цьому контексті дисертаційне дослідження В.І.Мисько є актуальним і доцільним на сучасному етапі, адже дитинство має важливе значення у суспільстві та культурі, оскільки не тільки закладає основи розвитку майбутніх поколінь, а й визначає рівень соціокультурного розвитку сучасного суспільства, а дитиноцентризм постає провідним принципом освітньо-виховної діяльності на загальнодержавному рівні.

Дисертація Мисько Валентини Ігорівни виконувалася в контексті науково-дослідної проблематики кафедри Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Теоретико-практична підготовка фахівців соціальної сфери на засадах компетентнісного підходу».

Структура дисертаційної роботи чітка, усі її частини спрямовані на розкриття основної мети – теоретично обґрунтувати ідеї дитиноцентризму в педагогічній спадщині Я. Корчака та визначити можливості їх творчого використання в сучасній системі освіти України.

Новизна і достовірність результатів проведеного дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнюючих методів, адекватних предмету, меті та завданням дослідження.

Науковий пошук, теоретико-методологічний аналіз історичних процесів і явищ дали змогу В.І.Мисько розкрити тему дослідження.

Новизна та важливість даного дослідження зумовлена тим, що В.І.Мисько вперше виокремила основні напрями соціально-педагогічної діяльності Януша Корчака в закладі «Будинок Сиріт» та дитячому будинку «Наш дім»; обґрунтувала сутність ідей дитиноцентризму в педагогічній теорії і практиці Я.Корчака; узагальнила досвід соціально-правового захисту, зміст і особливості технологій соціально-виховної роботи в «Будинку Сиріт».

Проаналізувавши у першому розділі ідеї дитиноцентризму в контексті літературно-педагогічної спадщини Я.Корчака, дисертантка систематизувала сучасні науково-педагогічні погляди щодо проблеми дитиноцентризму; відомі і маловідомі праці видатного педагога, а також здійснила глибокий аналіз творів, які мають найбільш важливе значення для розкриття теми дослідження.

Вагоме значення має другий розділ дисертації, в якому проаналізовано основні напрями діяльності Я. Корчака у сиротинцях «Будинок Сиріт» та «Наш Дім» щодо захисту права дітей та їх рівноправності, щодо самореалізації дитини в майбутньому та щодо забезпечення оптимальних умов для її життя і розвитку з врахуванням її інтересів, можливостей, потреб. Окрім того, у розділі представлено новаторські дитиноцентричні методи, форми і технології соціально-педагогічної роботи з дітьми, запропоновані свого часу Я.Корчаком, які трансформували новий тип відносин «дитина-дорослий», створили підвалини для становлення дитини у центр усіх життєвих процесів.

Актуальність дослідження посилює і узагальнення науково-методичних положень, літературно-педагогічного доробку, порад, рекомендацій Я.Корчака у контексті їх творчого використання в сучасній соціально-педагогічній роботі в Україні.

Як засвідчує зміст дисертації та автореферату, поставлені дисертанткою завдання виконано, що дозволило отримати результати, які

мають практичне значення. Цінним є розробка і впровадження у підготовку майбутніх фахівців освітньо-педагогічної сфери навчально-методичного посібника «Януш Корчак – педагог-гуманіст кінця XIX – початку XX століття».

Обґрунтовані в дослідженні результати впроваджено у навчально-виховний процес Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Мукачівського державного університету, Дрогобицького державного університету імені Івана Франка, районного дитячого будинку змішаного типу «Рідний дім» с. Корналовичі Самбірського району Львівської області.

Використання широкого спектру джерельної бази (351 номінація, з них – 100 іноземною мовою), методологічна обґрунтованість, науковий підхід до проблеми забезпечили вірогідність наукових положень і висновків.

Достовірність і новизна наукових положень, сформульованих у дисертації, забезпечена достатнім ступенем їх обґрунтованості та повнотою викладу в 12 публікаціях (2 – у співавторстві), із них 6 – у фахових науково-педагогічних виданнях, 4 – у зарубіжних виданнях, 2 – у збірниках матеріалів наукових конференцій та 1 навчально-методичний посібник.

Наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у друкованих працях.

Матеріали дослідження В.І.Мисько доповідалися та обговорювалися під час роботи багатьох науково-практичних конференцій різних рівнів.

Аналіз автореферату дозволяє стверджувати, що він написаний відповідно до вимог МОН України, відповідає змісту і структурі дисертації, дає чітке уявлення про особливості проведеної дослідницької роботи та її результати. Зміст автореферату відображає основні положення дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження В.І.Мисько в цілому, вважаємо за доцільне висловити окремі міркування, зауваження та пропозиції.

1. Розглядаючи у п.1.1. проблеми дитиноцентризму в сучасній педагогічній теорії дисертантка досить ґрунтовно проаналізувала існуючі освітні парадигми. Водночас феномен дитиноцентризму як міждисциплінарне наукове дослідження окреслено тенденційно. Недостатньо представлено в дисертації з окресленої проблематики і праці зарубіжних дослідників.
2. В п.2.4. дослідниця ґрунтовно виписала вимоги Я.Корчака до вчителя-вихователя, однак систему професійної підготовки в педагогічній семінарії «Бурса» висвітлено поверхово.
3. Робота побудована на багатому фактологічному матеріалі, що дозволяє структурно виокремити третій розділ і присвятити його власне особливостям використання ідей Я.Корчака в сучасній соціально-педагогічній роботі в Україні.
4. Текст дисертаційного дослідження не позбавлений граматичних та орфографічних огріхів.

Утім, висловлені міркування та пропозиції не знижують у цілому високої позитивної оцінки дисертаційного дослідження як цілісного наукового доробку, виконаного В.І.Мисько на належному методологічному рівні, що відзначається дослідницькою культурою.

На підставі вищезазначеного можна констатувати, що дисертація та автореферат Мисько Валентини Ігорівни «Дитиноцентризм у педагогічній спадщині Януша Корчака» є актуальним, самостійним і завершеним дослідженням, що відповідає вимогам МОН України та пп. 9,11,12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій та відповідають паспорту обраної спеціальності, а її автор

заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки імені Б.Ступарика
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет ім. В.Стефаника»

В.В.Стинська

Стинської В.В. 2017

13

06

14

